

1 **1. Talmud Bavli; Masechet Shabbat 55a**

2 דאמר רבי חנינא חותמו של הקב"ה אמת

3 רשי- חותמו של הקב"ה אמת - אמצעית לאותיות וראשון ואחרון על שם אני ראשון ואני אחרון ואני הוא

4 **2. Yeshayahu 1;26 & Rada"k**

5 וְאִשְׁיָהּ שֶׁפִּטְיָהּ כְּבָרְאֵשְׁנָה וְיַעֲצִיף כְּבַתְחִלָּה אֶחָרִי כֵן יִקְרָא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קְרִיָּה נְאֻמָּה.

6 רד"ק: ואשיבה שופטיך כבראשונה. כמו שאמר מלאתי משפט, וזה יהיה בימות המשיח שיכלו הרשעים כלם, ושארית

7 ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב:

8 **3. B'reisheet Rabba; Parsha 8;5**

9 אמר רבי סימון, בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לבראת את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כתיים כתיים, וחבורות חבורות,
10 מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, הדא הוא דכתיב (תהלים פה, יא): חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. חסד אומר
11 יברא, שהוא גומל חסדים. ואמת אומר אל יברא, שכלו שקרים. צדק אומר יברא, שהוא עושה צדקות. שלום אומר אל יברא,
12 דכוליה קטטה. מה עשה הקדוש ברוך הוא נטל אמת והשליכו לארץ, הדא הוא דכתיב (דניאל ח, יב): ותשלך אמת ארצה, אמרו
13 מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבון העולמים מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסיה שלך, תעלה אמת מן הארץ, הדא הוא
14 דכתיב (תהלים פה, יב): אמת מארץ תצמח.

15 **4. Talmud Bavli; Masechet Sanhedrin 97a**

16 אמר רבא מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה דאי הוּו
17 יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדבוריה זימנא חדא איקלעי לההוא אתרא וקושטא שמיה ולא הוּו משני בדיבורייהו
18 ולא הוה מיית איניש מהתם בלא זימניה נסיבי איתתא מינהון והוּו לי תרתין בנין מינה יומא חד הוה יתבא דביתהו וקא חייפא
19 רישה אתאי שיבבתה טרפא אדשא סבר לאו אורח ארעא אמר לה ליתא הכא שכיבו ליה תרתין בנין אתו אינשי דאתרא לקמיה
20 אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה א"ל במטותא מינך פוק מאתרין ולא תגרי בהו מותנא בהנך אינשי

21 **5. R' Norman Lamm: Drashot L'Dorot Parshat Toldot**

22
23 Excessive frankness is, thus, a fault; a vice and not a virtue. When
24 a friend begins a conversation with the words, "I want to be brutally frank
25 with you," you may be sure that he intends brutality more than frankness.
26 A whimsical poet once wrote, "of all plagues, good Heaven, Thy wrath
27 can send, save, save, O save me from the Candid Friend."

28 *Emet*, then, is a virtue, if tempered with graciousness. *Emet* is
29 important enough to be the connecting link between the Shema and
30 the *Amida*. Yet we must remember that this *emet* is not mentioned alone.
Along with it we enumerate a whole list of qualities which tend to make
truth more palatable, which moderate frankness and make it human.
Emet must also be *yatziv venakhon vekayam veyashar*, proper and straight;
it must be *ne'eman ve'ahuv vehaviv venehmad vena'im*, loyally and pleas-
antly and attractively presented; even if it is *nora va'adir*, an awesome
and powerful truth, still it must be *metukan umekubal*, prepared for and
acceptable to human sensitivity, and above all, *vetov veyafeh*, expressed
in a manner that is good and beautiful. Frankness, yes; but *mentschlich-*
keit as well. *Emet* – but up to and including *tov veyafeh*.

Only then can we be sure that *hadavar hazeh aleinu le'olam va'ed*,
that this truth will remain with us forever.

That is why the halakha maintained that the law of reproaching
the sinner (Leviticus 19:17) must be executed with a great deal of deli-
cacy and attention to individual feelings. There is, in Judaism, an ethic of
criticism. A frank reproof may be in itself unavoidably painful, but one
should minimize the anguish and the guilt and the feelings of inferior-
ity and worthlessness that may needlessly result from it.

1 **6. Peleh Yo'etz (R' Eliezer Papo; d. 1828)**

2 **אמת** - שפת אמת תכון לעד (משלי יב יט) **ומצלת ממייתה**, כידוע מאמר הש"ס (סנהדרין צז, א) בהוא אתר דשמה
 3 קשטא, שלא היו מדברים שקר ולא מית אנש בלא זמנה. ואמרו רבותינו ז"ל (שם צב א), **שהמשנה דבורו חשוב כעובד**
 4 **עבודה זרה**, דכתיב (בראשית כז יב) והייתי בעיניו כמתעתע. **וה' אלקים אמת, חותמו אמת** (שבת נה א) ותורתו אמת,
 5 ושארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית (צפניה ג יג). ויש רבים מעמי הארץ אשר
 6 למדו לשונם דבר שקר ונעשה להם כהתר גמור, עד שיש שמשקרים בספורים של הבל בלי שום תועלת עליהם הכתוב
 7 אומר (ישעיה ה יח) הוי משכי העון בחבלי השוא...

8 ורעת השקר היא רעה בעיני אלקים ואדם, כי מן שהוא שקרן הוא נבזה ונמאס, וגנאי הדבר לעין כל עד שאפלו באומות
 9 העולם יש שנזהרים מאד לאמת דבריהם ושלא לדבר שקר. והמדברים שקר במשא ומתן שעושים עם גויים, גורמים חלול
 10 ה', שאומרים הגוים ידוע הדבר שיהודי שקרן, כזבן, עולן...

11 **והאמת יסוד בנין**. וידוע מה שספרו במדרש (אוצר המדרשים, עמ' 2299), שאחד היה רשע גמור, ועל ידי שקבל על
 12 עצמו שלא לדבר שקר חזר בתשובה. שאם היה הולך לדבר עברה, היה חושב: אם ישאלוני מה אשיב, אם אמר אמת
 13 אבוש ואכלם, ואם אמר שקר הרי אעבר על מה שקבלתי. ובזה נמנע ולא הלך בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד.
 14 ולפי גדל מעלת האמת ורב גנות השקר והרעות הנמשכות ממנו ראוי לאדם להתחזק לחנך את בניו במדת האמת, וממנו
 15 יראו שמקפיד על דבר אמת וכן יעשו, ויעמד על המשמר עליהם שלא ימצא בפיהם לשון תרמית, ואם יעשו דבר שלא
 16 כהגן, יעשה שיוודו על האמת. ובכן ימחל להם באותו פעם ולא יכם, רק יזרזם שלא יוסיפו לעשות, ואם ידברו שקר יוסיף
 17 להכותם מכה רבה על השקר. ויגדל בעיניהם עון השקר באפן שיחרדו בנים ויזהרו מאד, עד שיעשה להם טבע שלא לדבר
 18 שקר...

19 ומאחר שתורתנו הקדושה היא תורת אמת, מה מאד צריך לזהר להגות בה באמת ולהיות מודה על האמת ולקבל האמת
 20 ממי שאמרו אפלו קטן שבקטנים...זוהי דרך ישרה לכל ישר הולך, ובזה ימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם. ונכתב
 21 עוד בזה לקמן בערך "הודאה" ובערך "שקר" וכדומה, כי כן דרכנו להיות חוזר:

22 **7. Introduction to Ketzot HaChoshen (R' Aryeh Leib HaKohen Heller d. 1812)**

23 ...אך לא נתנה התורה למלאכי השרת ואל האדם נתנה אשר לו שכל האנושי ונתן לנו הקדוש ברוך הוא התורה ברוב רחמיו
 24 וחסדיו כפי הכרעת שכל האנושי גם כי אינו אמת בערך השכלים הנבדלים...אבל הקב"ה בחר בנו ונתן לנו את התורה כפי
 25 הכרעת שכל האנושי אף על פי שאינו אמת וא"כ המחדשו הוא חידוש גמור רק שיהיה אמת בהכרעת שכל האנושי...ובמדרש
 26 רבה 'אמר ר' סימון...והיינו משום דידוע דשכל האדם ילאה להשיג האמת... והאמת יהיה כפי הסכמת החכמים בשכל האנושי...
 27 זו היא ברכת התורה אשר נתן לנו תורת אמת שיהיה האמת אתנו... ואמרו בש"ס תורה רובה בע"פ ומיעוט בכתב שנאמר
 28 אכתוב להם רובי תורתני כמו זר נחשבו והיינו דאם היה הכל בכתב מיד ד' עלינו השכיל אנחנו כמו זר נחשבו כי מה לשכל
 29 האנושי להבין בתורת ד' אבל בתורה שבע"פ משלנו הוא...והיינו פירוש 'פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה' ומשום דתורה
 30 שבע"פ ניתנה כפי הכרעת החכמים אעפ"י שאינו אמת ונקרא תורת חסד וכדאיתא בש"ס אם חסד אינו אמת...זהו רצוני שתעלה
 31 אמת מן הארץ והאמת יהיה כפי הסכמת החכמים בשכל האנושי... וחיי עולם נטע בתוכינו ומתוכינו יפרה וירבה חיי עולם.

8. Dr. Jordan Peterson; 12 Rules for Life (Rule 8)

And why not lie? Why not twist and distort things to obtain a small gain, or to smooth things over, or to keep the peace, or to avoid hurt feelings? Reality has its terrible aspect: do we really need to confront its snake-headed face in every moment of our waking consciousness, and at every turn in our lives? Why not turn away, at least, when looking is simply too painful?

The reason is simple. *Things fall apart*. What worked yesterday will not necessarily work today. We have inherited the great machinery of state and culture from our forefathers, but they are dead, and cannot deal with the changes of the day. *The lying can*. We can open our eyes and modify what we have where necessary and keep the machinery running smoothly. Or we can pretend that everything is alright, fail to make the necessary repairs, and then curse fate when nothing goes our way.

Things fall apart: this is one of the great discoveries of humanity. And we speed the natural deterioration of great things through blindness, inaction and deceit. Without attention, culture degenerates and dies, and evil prevails.

What you see of a lie when you act it out (and most lies are acted out, rather than told) is very little of what it actually is. A lie is connected to everything else. It produces the same effect on the world that a single drop of sewage produces in even the largest crystal magnum of champagne. It is something best considered live and growing.

When the lies get big enough, the whole world spoils. But if you look close enough, the biggest of lies is composed of smaller lies, and those are composed of still smaller lies—and the smallest of lies is where the big lie starts. It is not the mere misstatement of fact. It is instead an act that has the aspect of the most serious conspiracy ever to possess the race of man. Its seeming innocuousness, its trivial meanness, the feeble arrogance that gives rise to it, the apparently trivial circumventing of responsibility that it aims at—these all work effectively to camouflage its true nature, its genuine dangerousness.

and its equivalence with the great acts of evil that man perpetrates and often enjoys. Lies corrupt the world. Worse, that is their intent.

First, a little lie; then, several little lies to prop it up. After that, disoriented thinking to avoid the shame that those lies produce, then a few more lies to cover up the consequences of the disoriented thinking. Then, most terribly, the transformation of those now necessary lies through practice into automatized, specialized, structural, neurologically instantiated “unconscious” belief and action. Then the sickening of experience itself as action predicated on falsehood fails to produce the results intended. If you don’t believe in brick walls, you will still be injured when you run headlong into one. Then you will curse reality itself for producing the wall.

After that comes the arrogance and sense of superiority that inevitably accompanies the production of successful lies (*hypothetically* successful lies—and that is one of the greatest dangers: apparently everyone is fooled, so everyone is stupid, except me. Everyone is stupid and fooled, by me—so I can get away with whatever I want). Finally, there is the proposition: “Being itself is susceptible to my manipulations. Thus, it deserves no respect.”

That’s things falling apart, like Ostia, severed into pieces. That’s the structure of the person or the state disintegrating under the influence of a malign force. That’s the chaos of the underworld emerging, like a flood, to subsume familiar ground. But it’s not yet Hell.

Hell comes later. Hell comes when lies have destroyed the relationship between individual or state and reality itself. Things fall apart. Life degenerates. Everything becomes frustration and disappointment. Hope consistently betrays. The deceitful individual desperately gestures at sacrifice, like Cain, but fails to please God. Then the drama enters its final act.

Tortured by constant failure, the individual becomes bitter. Disappointment and failure amalgamate, and produce a fantasy: *the world is bent on my personal suffering, my particular anguish, my destruction*. I need, I deserve, I must have—my revenge. That’s the gateway to Hell. That’s when the underworld, a terrifying and unfamiliar place, becomes misery itself.

At the beginning of time, according to the great Western tradition, the Word of God transformed chaos into Being through the act of speech. It is axiomatic, within that tradition, that man and woman alike are made in the image of that God. We also transform chaos into Being, through speech. We transform the manifold possibilities of the future into the actualities of past and present.

To tell the truth is to bring the most habitable reality into Being. Truth builds edifices that can stand a thousand years. Truth feeds and clothes the poor, and makes nations wealthy and safe. Truth reduces the terrible complexity of a man to the simplicity of his word, so that he can become a partner, rather than an enemy. Truth makes the past truly pass, and makes the best use of the future’s possibilities. Truth is the ultimate, inexhaustible natural resource. It’s the light in the darkness.

See the truth. Tell the truth.

Truth will not come in the guise of opinions shared by others, as the truth is neither a collection of slogans nor an ideology. It will instead be personal. Your truth is something only you can tell, based as it is on the unique circumstances of your life. Appreciate your personal truth. Communicate it carefully, in an articulate manner, to yourself and others. This will ensure your security and your life more abundantly now, while you inhabit the structure of your current beliefs. This will ensure the benevolence of the future, diverging as it might from the certainties of the past.

The truth springs forth ever anew from the most profound wellsprings of Being. It will keep your soul from withering and dying while you encounter the ineluctable tragedy of life. It will help you avoid the terrible desire to seek vengeance for that tragedy—part of the terrible sin of Being, which everything must bear gracefully, just so it can exist. If your life is not what it could be, try telling the truth. If you cling desperately to an ideology, or wallow in nihilism, try telling the truth. If you feel weak and rejected, and desperate, and confused, try telling the truth. In Paradise, everyone speaks the truth. That is what makes it Paradise.

Tell the truth. Or, at least, don’t lie.

9. Orchot Tzadikim; Gate of Truth

1 האמת. הנשמה נבראת ממקום רוח הקודש, שנאמר (בראשית ב ד): "ויפח באפיו נשמת חיים"; ונחצבה ממקום טהרה,
 2 ונבראת מזוהר העליון מכסא הכבוד. ואין למעלה במקום קודשי הקודשים שקר, אלא הכל אמת, שנאמר (ירמיהו י י):
 3 "ויי אלהים אמת" ... והאלהים עשה את האדם להיות ישר (קהלת ז כט), וחותרו של הקדוש ברוך הוא אמת (שבת נה א).
 4 וכתוב: "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני" (תהלים קא ז). וכשאדם עוסק בשקר – אז אין השקר דבק לאמת. וכשיש אמת,
 5 כביכול מכוון שבתו בשמים כנגד בני אדם, כי כשיש אמת בבני אדם – אז מודים שעשה שמים וארץ, והים וכל אשר במ...
 6 ואיזה דבר נקרא "קריאת אמת"? זהו המפנה לבו מכל דבר שבעולם, ומתקרב אל הקדוש ברוך הוא לבד, ושכלו הולך
 7 ומתחזק להידבק באור העליון, וישים מחשבתו בחשקו תמיד. וזה העניין ישיג האדם כשהוא מתבודד בחדרו. ומפני זה
 8 ירבה כל חסיד להיפרד ולהתבודד, ולא יתחבר עם בני אדם רק לצורך גדול. אבל אם התפלל בהנעת שפתיו אל הכותל
 9 ומחשב בענייני העולם, ויקרא בלשונו ולבו בעניין אחר, אם שיחשוב להתכבד איך קולו ערב כדי למצוא חן בעיני בני
 10 אדם לקבל מהן שבח – אז אין עבודתו אמת... לכך אנו מתפללים: "וטהר לבנו לעבדך באמת" – שנעשה כל עבודתנו
 11 באמיתות, ולהאמין בלב ונפש חפצה, ולא מפני אנשים ולא בשביל ממון או רעות רוח... אלא רוצה לומר שיהיה האמת
 12 תקוע וקבוע בלב האדם...

- 14 • אדם חשוב ההולך בדרך זה לדבר אמת בלבבו, אם קבל עליו במחשבותיו לעשות דבר אחד – יכתוב אותה
- 15 מחשבה, שלא ישכחנה ולא יחל דברי מחשבותיו.
- 16 • כל הדובר אמת בלבבו, ואינו רוצה לחשב השקר, אפילו דברים שלא יכון להם - כל דבריו ומחשבותיו יתקיימו
- 17 • אמר החכם: תדיר תשים האמת לעומתך. רצונו לומר: שיעשה סימנים לעצמו. כגון לעשות משא ומתן שיזכור
- 18 שלא ישקר – יכתוב בכתב, ויביא אצלו אותו כתב, ויראה בו קודם משאו ומתנו. וכן יכתוב בבית מדרשו ועל
- 19 שולחנו, שיזכור ולא ידבר שקר, וכדי שלא ישכח לדבר האמת.
- 20 • ומי שאינו מדבר אלא אמת – יחיה ויאריך ימים וינצל...
- 21 • גם הרמיזות של אדם יהיו אמת, כי שכר האמת גדול מאוד, לכן ירגיל עצמו לילך באמת. וילמד תורה וידע האמת,
- 22 שיוכל לעשות המצוות על אמיתותן וכהלכתן. ולעולם יודה על האמת. אפילו בדברי האגדה שאין בו קיום מצוות
- 23 ילמד
- 24 • ועתה שהאריך הגלות בעוונותינו הרבים יותר מדי, יש לישראל להיבדל מהבלי העולם ולאחוז בחותמו של
- 25 הקדוש ברוך הוא שהוא אמת, ולקדש עצמם אף במותר להם (יבמות כ א), ושלא לשקר לא לישראל ולא לגוי,
- 26 ולא להטעותם בשום עניין
- 27 • וכשיש אמת למטה – אז ישקיף השם יתברך בצדק על הארץ, שנאמר (תהלים פה יב): "אמת מארץ תצמח, וצדק
- 28 משמים נשקף". לכן ראה שיהיו כל ענייניך באמת, רע או טוב, ותסמוך על האל הנאמן